

Opinia do ustawy
o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw
(druk senacki nr 745)

Uchwalona, w oparciu o projekt rządowy, nowelizacja ustawy – Karta Nauczyciela wprowadza zmiany, które można podzielić na trzy grupy tematyczne: 1) zmiany w zakresie zasad awansu zawodowego i zatrudniania nauczycieli, 2) zmiany dotyczące wynagradzania, 3) zmiany służące doprecyzowaniu, uściśleniu i uporządkowaniu rozwiązań ustawowych.

Zasadnicze zmiany związane z **zasadami awansu zawodowego** oraz **zatrudniania** nauczycieli obejmują:

- 1) uszczegółowienie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli poprzez określenie poziomu wykształcenia i jego zakresu w odniesieniu do poszczególnych typów szkół i placówek, w tym również warunków uzyskiwania kwalifikacji do nauczania języków obcych,
- 2) zobowiązanie komisji kwalifikacyjnej do dokonania analizy efektów nauczania i wychowania osiągniętych przez nauczyciela ubiegającego się o awans na stopień nauczyciela mianowanego,
- 3) wprowadzenie terminów, w których komisje kwalifikacyjne i egzaminacyjne mają obowiązek wydania decyzji o nadaniu lub odmowie nadania stopnia awansu zawodowego,
- 4) wydłużenie o rok okresu stażu, jaki musi odbyć nauczyciel kontraktowy lub mianowany posiadający co najmniej stopień naukowy doktora, ubiegający się o uzyskanie kolejnego stopnia awansu zawodowego oraz wydłużenie do roku i 9 miesięcy okresu stażu skróconego, który przysługuje nauczycielowi kontraktowemu będącemu nauczycielem akademickim z 3-letnim okresem pracy w szkole wyższej oraz osobom posiadającym co najmniej 5-letni okres pracy i znaczący dorobek naukowy,
- 5) wprowadzenie terminu, w którym dyrektor szkoły ma obowiązek dokonania oceny dorobku zawodowego nauczyciela za okres stażu (21 dni od dnia złożenia sprawozdania z realizacji planu rozwoju zawodowego),

- 6) zobowiązanie nauczyciela kontraktowego do przepracowania dwóch lat, a nauczyciela mianowanego, do przepracowania roku w szkole, przed rozpoczęciem stażu na kolejny stopień awansu zawodowego,
- 7) modyfikację zasad składania wniosków o podjęcie postępowania egzaminacyjnego lub kwalifikacyjnego przez nauczycieli stażystów i nauczycieli kontraktowych – wniosek należy złożyć w roku, w którym nauczyciel uzyskał pozytywną ocenę dorobku zawodowego za okres stażu, a nie w ciągu 14 dni od dnia otrzymania tej oceny oraz rezygnację z formułowania ustawowych przesłanek przerywania i kontynuacji stażu,
- 8) rozszerzenie składu komisji egzaminacyjnej dla nauczycieli ubiegających się o awans na stopień nauczyciela mianowanego o przedstawiciela organu sprawującego nadzór pedagogiczny,
- 9) określenie ustawowych przesłanek uprawniających do wpisania osoby na listę ekspertów uczestniczących w pracach komisji egzaminacyjnych lub kwalifikacyjnych oraz przesłanek skutkujących skreśleniem z tej listy,
- 10) uchylenie normy prawnej zobowiązującej nauczyciela kontraktowego do uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego w ciągu 4 lat od dnia zatrudnienia w danej szkole,
- 11) doprecyzowanie przesłanek nawiązania stosunku pracy na podstawie mianowania z nauczycielem zatrudnionym wcześniej na podstawie umowy o pracę,
- 12) doprecyzowanie, iż nauczycielom, których stosunki pracy wygasły z upływem sześciomiesięcznego okresu pozostawania w stanie nieczynnym, przysługują świadczenia przedemerytalne.

Zmiany w zakresie **zasad wynagradzania** nauczycieli dotyczą:

- 1) wprowadzenia obowiązku dokonywania corocznej, obowiązkowej nowelizacji regulaminów wynagradzania nauczycieli przez jednostki samorządu terytorialnego prowadzące szkoły,
- 2) zniesienia ustawowego nakazu określenia standardów zatrudnienia nauczycieli,
- 3) dookreślenia w ustawie pojęcia "godziny doraźnych zastępstw" oraz określenia zasad wynagradzania za te godziny,
- 4) wprowadzenie rozwiązania, zgodnie z którym zmiana wysokości wynagrodzenia nauczyciela w związku z uzyskaniem kolejnego stopnia awansu zawodowego, następować będzie z pierwszym dniem roku szkolnego następującego po roku, w którym nauczyciel uzyskał stopień awansu (a w przypadku osób, które złożyły wnioski o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego lub egzaminacyjnego do dnia 31 października - od 1 stycznia następnego roku), a nie z pierwszym dniem najbliższego miesiąca,

- 5) podporządkowanie nauczycieli zatrudnionych w urzędach organów administracji rządowej i kuratoriach oświaty pod ustawę o służbie cywilnej, z zachowaniem niektórych uprawnień wynikających z Karty Nauczyciela,
- 6) doprecyzowanie składników wynagrodzenia nauczycieli przeniesionych w stan nieczynny.

Ustawa wprowadza również inny sposób ustalania wysokości corocznego odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, modyfikuje przesłanki uprawniające do otrzymania przez nauczyciela jednorazowego zasiłku na zagospodarowanie oraz urlopu dla poratowania zdrowia.

Uwagi szczegółowe:

1. Wskazaniem jest doprecyzowanie kręgu ministrów uprawnionych do wydania rozporządzenia, o którym mowa w art. 9 ust. 2.

...) w art. 1 w pkt 4, w art. 9 w ust. 2 wyrazy "z zainteresowanymi ministrami" zastępuje się wyrazami "z Ministrem Sprawiedliwości i Ministrem Obrony Narodowej";

2. Analiza art. 11a ust. 2 budzi wątpliwości interpretacyjne. Przywołany przepis stanowi, iż minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, wzór oraz tryb wystawiania legitymacji służbowej nauczyciela, uwzględniając w szczególności potrzebę poświadczenia zatrudnienia na stanowisku nauczyciela, **a także możliwość pobierania opłaty za wydanie legitymacji w wysokości nieprzekraczającej kosztów wytworzenia dokumentu**. Literalna wykładnia przepisu wskazuje, iż minister został zobowiązany do umożliwienia pobierania opłaty za wydanie legitymacji, w treści rozporządzenia, co można osiągnąć w drodze odpowiedniej normy ustawowej. Takie rozwiązanie oznacza, iż do uznania dyrektorów szkół została pozostawiona decyzja o pobieraniu opłaty oraz o jej wysokości. Jeżeli natomiast wolą ustawodawcy jest uzależnienie pobierania opłaty od decyzji ministra, podjętej w drodze wydania odpowiedniego rozporządzenia, przeredagowanie art. 11a ust. 2 jest tym bardziej konieczne. Ta sama uwaga dotyczy również art. 92a ustawy o szkolnictwie wyższym (art. 2 niniejszej ustawy).

...) w art. 1 w pkt 12, w art. 11a:"

a) dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

"1a. Dyrektor szkoły może pobierać opłaty za wydanie legitymacji w wysokości nieprzekraczającej kosztów wytworzenia dokumentu."

b) w ust. 2 wyrazy "możliwość pobierania opłaty za wydanie legitymacji w wysokości nieprzekraczającej kosztów wytworzenia dokumentu" zastępuje się wyrazami "termin, w jakim dyrektor szkoły zobowiązany jest do wydania legitymacji.";

...) w art. 2, w art. 92a:"

a) dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

"1a. Rektor może pobierać opłaty za wydanie legitymacji w wysokości nieprzekraczającej kosztów wytworzenia dokumentu.",

b) w ust. 2 wyrazy "możliwość pobierania opłaty za wydanie legitymacji w wysokości nieprzekraczającej kosztów wytworzenia dokumentu" zastępuje się wyrazami "termin, w jakim rektor zobowiązany jest do wydania legitymacji.";

3. W art. 17 ust. 2a przywołana została Konwencja o Statucie Szkół Europejskich bez wskazania jej adresu publikacyjnego, co stanowi naruszenie zasad techniki prawodawczej.
4. Należy zauważyć, iż zmiany do art. 59 i 60 ustawy – Karta Nauczyciela, budzą wątpliwości co do zgodności z Konstytucją, w zakresie, w jakim istnieje prawdopodobieństwo naruszenia trybu uchwalania ustawy w trzech czytaniach. Zmiany te uchylają przepis, który przewiduje prawo pierwszeństwa w przyjęciach do przedszkoli, szkół, burs i internatów dzieci nauczycieli, przy czym materia ta nie była przedmiotem przedłożenia rządowego, ani przedmiotem prac komisji sejmowych w I czytaniu. Powołując się na orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego należy przypomnieć, iż zasada trzech czytań oznacza konieczność trzykrotnego rozpatrywania przez Sejm tego samego projektu ustawy w sensie merytorycznym, a nie tylko technicznym, co oznacza iż nie można proponować dowolnych zmian. Przekroczenie granicy "dozwolonej" poprawki następuje w szczególności wówczas, gdy treść tej poprawki wyraża nowość normatywną pozbawioną bezpośredniego związku z pierwotnie określonym celem i przedmiotem projektu.

...) w art. 1 skreśla się pkt 26 i 27;

5. W art. 73 dotyczącym warunków udzielania urlopu dla poratowania zdrowia, brak jest przepisu wskazującego na możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia lekarza o potrzebie udzielenia nauczycielowi urlopu dla poratowania zdrowia. Należy uznać, iż ustawodawca zamierzał przyznać nauczycielom prawo wniesienia odwołania, gdyż

rozporządzenie wydane na podstawie art. 73 ust. 11 ma określać organ odwoławczy od tych orzeczeń, brak jest jednak wyraźnej normy ustawowej w tym zakresie.

...) w art. 1 w pkt 30, w art. 73 w ust. 10 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

"Od orzeczenia, o którym mowa w zdaniu pierwszym, przysługuje odwołanie do organu odwoławczego określonego w przepisach wydanych na podstawie ust. 11 oraz w trybie określonym w tych przepisach.";

6. Przepis art. 5 nie oddaje precyzyjnie intencji ustawodawcy w zakresie określenia zdarzeń, do których stosuje się przepisy dotychczasowe. Należy zauważyć, iż wydłużeniu uległ czas odbywania stażu przez nauczycieli kontraktowych lub mianowanych posiadających co najmniej stopień naukowy doktora, oraz przez nauczycieli kontraktowych, którzy uzyskali ten stopień awansu w trybie art. 9a ust. 3, a więc staż "skrócony" odbywany na podstawie art. 9c ust. 2, a nie staż "zwykły" określony w art. 9c ust. 1 pkt 2. Należy również zauważyć, iż odbywanie stażu "skróconego" przez nauczycieli kontraktowych, którzy uzyskali ten stopień awansu w trybie art. 9a ust. 3, nie jest regułą, lecz zależy od decyzji dyrektora szkoły, tym samym, art. 5 omawianej ustawy nie powinien dotyczyć tych nauczycieli kontraktowych, którzy odbywają staż w "zwykłym" wymiarze.

...) w art. 5 po wyrazie "zawodowego" dodaje się wyrazy "w trybie art. 9c ust. 2,";

7. Wydaje się, iż nie jest konieczne zachowywanie w mocy do czasu wydania nowych przepisów wykonawczych, rozporządzenia wydanego na podstawie art. 9g ust. 12 w jego obecnie obowiązującym brzmieniu. Rozporządzenie to określa wymagania, jakim powinni odpowiadać eksperci oraz warunki wpisywania ekspertów na listę i skreślenia z niej, natomiast omawiana nowelizacja reguluje tę materię w ustawie (art. 1 pkt 9 lit. e).

...) w art. 12 wyrazy "art. 9g ust. 10 i 12" zastępuje się wyrazami "art. 9g ust. 10";

8. W związku z trybem prac nad ustawą, powstają wątpliwości czy możliwe jest dotrzymanie terminu określonego w art. 7.

9. Należy rozważyć, czy nie jest konieczne dodanie przepisu przejściowego, wskazującego termin do określenia przez organy prowadzące szkoły tygodniowego obowiązkowego wymiaru zajęć dla rozszerzonego kręgu osób, o którym mowa w art. 42 ust. 7 pkt 3.

...) art. 13 otrzymuje brzmienie:

"Art. 13. Organy prowadzące szkoły dostosują do przepisów niniejszej ustawy, w terminie dwóch miesięcy od dnia jej wejścia w życie:

- 1) kryteria i tryb przyznawania nagród określonych w art. 49 ust. 1 pkt 1 ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu obowiązującym od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy,*
- 2) tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć logopedów oraz doradców zawodowych prowadzących zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu w celu wspomagania uczniów w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 11 ustawy o systemie oświaty."*

Poprawki redakcyjne:

- 1) w art. 1 w pkt 9 w lit. e, w ust. 11a w pkt 8 wyraz "placówka" zastępuje się wyrazem "placówkach";
- 2) w art. 1 w pkt 18, w art. 32 w ust. 2 wyrazy " oraz w organach sprawujących nadzór pedagogiczny nad zakładami poprawczymi, schroniskami dla nieletnich oraz rodzinnymi ośrodkami diagnostyczno-konsultacyjnymi oraz szkołami przy zakładach karnych" zastępuje się wyrazami "w organach sprawujących nadzór pedagogiczny nad zakładami poprawczymi, schroniskami dla nieletnich, rodzinnymi ośrodkami diagnostyczno-konsultacyjnymi oraz szkołami przy zakładach karnych";
- 3) w art. 6 w ust. 1 wyrazy "art. 9g ust. 11a" zastępuje się wyrazami "art. 9g ust. 11a pkt 3";
- 4) w art. 10 po wyrazie "Nauczycielowi" dodaje się wyraz "kontraktowemu".

Oprac. Renata Bronowska